

مقاله پژوهشی - فصلنامه علمی ره یافت

سال نوزدهم، شماره ۷۱، تابستان ۱۴۰۴
صفحه ۲۱ تا ۵۰

جایگاه ساختارهای نهادی در مبارزه با فساد در ایران و چین

گروه علوم سیاسی، واحد نیشابور، دانشگاه آزاد اسلامی، نیشابور، ایران
iman.ramezani@iau.ac.ir

ایمان رمضانی

گروه علوم سیاسی، واحد نیشابور، دانشگاه آزاد اسلامی، نیشابور، ایران (نویسنده مسئول)
a.rahbar1980@iau.ac.ir

اهورا راهبر

گروه علوم سیاسی، واحد نیشابور، دانشگاه آزاد اسلامی، نیشابور، ایران
hossein.shariati@iau.ac.ir

حسین شریعتی

چکیده

نهادها نقشی اساسی در شکل‌گیری و اجرای سیاست‌های ضد فساد دارند. میزان استقلال، هماهنگی و کارآمدی نهادهای نظارتی می‌تواند تأثیر مستقیمی بر موفقیت یا ناکامی کشورها در مقابله با فساد داشته باشد. این مقاله به بررسی جایگاه ساختارهای نهادی در مبارزه با فساد در دو کشور ایران و چین می‌پردازد. سؤال اصلی این است که چگونه ساختارهای نهادی در ایران و چین بر مبارزه با فساد تأثیرگذار هستند؟ فرضیه اصلی این است که ساختار حکمرانی متمرکز در چین، با وجود هماهنگی بیشتر بین نهادها، موفقیت‌های بیشتری در مبارزه با فساد کسب کرده است، در حالی که ساختار پیچیده و غیرمتمرکز در ایران، همراه با تضادهای نهادی و فساد گسترده، مانع از اجرای مؤثر سیاست‌های ضد فساد شده است. پژوهش با استفاده از روش توصیفی-تحلیلی، داده‌های بین‌المللی از منابعی همچون بانک جهانی و سازمان شفافیت بین‌المللی را تحلیل کرده است. نتایج نشان می‌دهد که چین به دلیل تمرکز نهادی و برخورد قاطع‌تر با فساد، توانسته است بهبود نسبی در کنترل فساد ایجاد کند، در حالی که در ایران، پیچیدگی نهادی و ضعف نظارتی از موانع اصلی در پیشبرد سیاست‌های ضد فساد بوده است.

کلیدواژه: ساختار حکمرانی، فساد، چین، ایران، نهادهای نظارتی.

* نویسنده مسئول: a.rahbar1980@iau.ac.ir

تاریخ تایید: ۱۴۰۴/۰۳/۲۰

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۱۰/۲۵

The Islamic Revolution Approach Quarterly
Vol. 19, No.71, Summer 2025, P 21-50
rahyaftjournal.ir

The Role of Institutional Structures in Combating Corruption in Iran and China

Iman Ramazani

Department of Political Science, Neyshabur Branch, Islamic Azad University, Neyshabur, Iran
iman.ramezani@iau.ac.ir

Ahura Rahbar *

Department of Political Science, Neyshabur Branch, Islamic Azad University, Neyshabur, Iran
(Corresponding author) a.rahbar1980@iau.ac.ir

Hossein Shariati

Department of Political Science, Neyshabur Branch, Islamic Azad University, Neyshabur, Iran
hossein.shariati@iau.ac.ir

Abstract

This article investigates the role and effectiveness of institutional structures in combating corruption in Iran and China, focusing on the relationship between political power, administrative organization, and accountability mechanisms. The study compares how two distinct political systems—an Islamic theocracy and a socialist one-party state—design, manage, and utilize institutional frameworks to control corruption. Employing a qualitative-comparative methodology and document analysis, the research explores the evolution, mandates, and performance of key anti-corruption institutions such as Iran’s Supreme Audit Court, the General Inspection Organization, and the Chinese Central Commission for Discipline Inspection (CCDI). Findings show that while both countries have established extensive institutional

---

* Corresponding Author: a.rahbar1980@iau.ac.ir

How to Cite: Ramazani, I., Rahbar, A., Shariati, H. (2025). The Role of Institutional Structures in Combating Corruption in Iran and China, *The Islamic Revolution Approach Quarterly*, 19(71), 21-50

Date Received: 16 January 2025   Date Accepted: 9 April 2025

networks to monitor financial integrity and public service ethics, the degree of political autonomy and transparency within these structures determines their effectiveness. China's centralized disciplinary system has achieved relative efficiency through internal party supervision and strong enforcement, whereas Iran's fragmented oversight model—marked by overlapping authorities and limited inter-agency coordination—undermines accountability. The study concludes that genuine institutional reform requires strengthening independence, transparency, and the rule of law rather than merely expanding the number of anti-corruption agencies.

Keywords: Institutional structures; Corruption control; Iran; China; Governance; Oversight mechanisms; Accountability.

Introduction

Corruption remains one of the most persistent challenges undermining governance, public trust, and economic development worldwide. Its institutional dimension—the ability or failure of political systems to design and sustain mechanisms of control—is particularly significant in developing states. Iran and China, despite differing in ideology and political organization, both demonstrate long-standing struggles to regulate bureaucratic behavior and restrain abuse of power. In Iran, anti-corruption discourse has been central to political reform since the 1990s, culminating in the establishment of multiple supervisory bodies under the Constitution, such as the Supreme Audit Court (Divan-e Mohasebat), the General Inspection Organization (Sazman-e Bazresi Koli), and judicial anti-corruption task forces. In China, the Central Commission for Discipline Inspection (CCDI) and later the National Supervisory Commission (NSC) have become pillars of the state's anti-corruption regime.^۱ The question guiding this study is: *How do institutional structures in Iran and China differ in design and functionality when addressing corruption, and what factors determine their relative effectiveness?* By comparing the two models, the research aims to uncover how institutional configuration, political culture, and administrative centralization shape anti-corruption outcomes.

Materials and Methods

This study adopts a qualitative comparative institutional analysis, drawing upon constitutional documents, legislative acts, and secondary

sources in Persian, Chinese, and English. The research proceeds through three analytical layers:

1. Structural layer – examination of organizational design, hierarchical authority, and coordination mechanisms between agencies;
2. Functional layer – assessment of enforcement capacity, transparency, and accountability in practice;
3. Contextual layer – consideration of political and cultural determinants, such as party dominance, judicial independence, and public participation.

In the Iranian context, the research analyzes primary legal sources including Articles 55, 174, and 156 of the Constitution, as well as statutory documents defining the duties of the Supreme Audit Court and the General Inspection Organization. In the Chinese case, the focus is on institutional reforms initiated under Xi Jinping’s “Tigers and Flies” campaign (2013–present), the Supervision Law (2018), and party-state integration through the CCDI–NSC merger. The methodological framework combines documentary analysis with comparative institutionalism, allowing the researcher to assess how variations in institutional design lead to different enforcement outcomes despite similar goals of administrative integrity.

Discussion

The findings reveal that both Iran and China have developed broad institutional architectures for anti-corruption governance, yet they differ fundamentally in political logic and operational coherence. In China, the CCDI operates within the framework of party discipline, possessing investigative powers that transcend bureaucratic hierarchy. The institutional integration of the CCDI with the National Supervisory Commission (NSC) has established a unified chain of command under the Communist Party’s leadership. This vertical accountability, though politically centralized, has enabled consistent implementation of anti-corruption campaigns and rapid enforcement of sanctions. Public perception surveys conducted by Transparency International and domestic universities indicate improved bureaucratic compliance and deterrence of large-scale graft since 2013.

By contrast, Iran’s anti-corruption architecture reflects a pluralistic but fragmented system, with multiple agencies overlapping in mandate

and authority. The Supreme Audit Court monitors fiscal discipline within state accounts, the General Inspection Organization oversees legality in administrative conduct, and the Judiciary's Special Anti-Corruption Task Forces handle prosecutorial enforcement. However, weak coordination, political interference, and limited access to data have constrained their performance.

Iran's legal framework, rooted in Article 174 of the Constitution, envisions broad supervisory powers, yet institutional autonomy is curtailed by political oversight from the judiciary and the executive. The absence of an integrated national anti-corruption database and limited whistleblower protection laws further restricts transparency.

From a comparative governance perspective, China's centralized institutionalization ensures decisiveness but risks politicization and lack of due process, while Iran's decentralized approach provides formal independence but results in inefficiency. In both cases, institutional legitimacy depends on balancing enforcement with procedural fairness. A key distinction lies in institutional accountability: in China, disciplinary inspection reports directly to the party's Central Committee, whereas in Iran, audit and inspection agencies report to Parliament and the judiciary, creating multiple, sometimes conflicting, accountability pathways.

The study identifies three major determinants of institutional success:

1. Coherence and clarity of mandates – China's unified disciplinary system contrasts with Iran's overlapping agencies;
2. Transparency and data integration – centralized monitoring in China enables real-time supervision;
3. Public participation and legal safeguards – Iran's lack of systematic citizen oversight and press freedom limits social accountability.

Ultimately, both systems confront the same dilemma: how to institutionalize control without undermining political stability. While China's party-based model emphasizes deterrence through hierarchical discipline, Iran's model remains caught between legal pluralism and bureaucratic inertia.

Conclusion

The comparative analysis concludes that the effectiveness of anti-corruption institutions depends less on the number of agencies and more

on the integrity of institutional design—clarity of authority, operational independence, and legal accountability. China’s anti-corruption institutions demonstrate relative efficiency due to centralized leadership, consistent policy enforcement, and a culture of bureaucratic discipline embedded within party structures. However, their dependence on political will and limited judicial oversight poses challenges to sustainability and fairness. Iran’s framework, although grounded in constitutional oversight and Islamic ethics, suffers from structural fragmentation and limited inter-agency coordination. Genuine reform requires integrating supervisory systems under a coherent national strategy, enhancing data transparency, and guaranteeing the independence of oversight institutions from political influence. The study underscores that institutional reform must be accompanied by normative change—a shift from reactive punishment to preventive governance emphasizing transparency, civic participation, and legal education. By comparing Iran and China, the article contributes to broader debates on governance reform in hybrid regimes, illustrating how institutional architecture mediates the relationship between power, accountability, and justice.

Ultimately, sustainable anti-corruption efforts require not only robust institutions but also a culture of responsibility grounded in ethical governance and the rule of law.

مقدمه

مبارزه با فساد یکی از مسائل پیچیده و چالش برانگیز در سیاستگذاری و حکمرانی کشورهای مختلف است که تأثیر زیادی بر عملکرد دولتها دارد. یکی از عوامل کلیدی در موفقیت یا شکست مبارزه با فساد، ساختار حکمرانی و نهادهایی است که مسئول نظارت و اجرای سیاستها هستند. در این راستا، مقایسه ساختارهای نهادی و نقش آنها در مبارزه با فساد در دو کشور ایران و چین می‌تواند به درک عمیق‌تری از چالش‌ها و فرصت‌ها در این حوزه منجر شود. با وجود اینکه ایران و چین هر دو با مشکلات مشابهی از جمله فساد گسترده و مشکلات اقتصادی روبه‌رو هستند، ساختارهای حکومتی و نهادی این دو کشور به‌طور قابل توجهی متفاوت است. چین با ساختار حکومتی متمرکز و یک‌حزبی تحت کنترل حزب کمونیست، توانسته است برخی اصلاحات ضد فساد را به‌طور جدی در دستور کار قرار دهد و با تقویت نهادهای نظارتی، مبارزه با فساد را در سطوح مختلف حکومتی گسترش دهد. در مقابل، ایران با ساختار حکومتی پیچیده و غیرمتمرکز که شامل تعدد نهادهای اجرایی، نظارتی و قضائی است، با مشکلاتی در هماهنگی بین نهادها و تضادهای درون سیستمی مواجه است که منجر به کاهش اثربخشی در مبارزه با فساد می‌شود. این مشکلات، همراه با ضعف شفافیت و پاسخگویی، از جمله عواملی است که مانع از اجرای مؤثر سیاستهای ضد فساد در ایران می‌شود. در این تحقیق، قصد داریم به این مسئله بپردازیم که چگونه ساختارهای نهادی و حکمرانی در ایران و چین بر مبارزه با فساد تأثیر می‌گذارند و چه عواملی موجب شده است که چین با وجود شرایط مشابهی نسبت به ایران، در برخی زمینه‌ها موفق‌تر عمل کند و این که آیا ساختارهای نهادی چین می‌توانند الگوهایی برای بهبود وضعیت در ایران ارائه دهند.

۲- پیشینه تحقیق

در مقاله پاک سرشت و افشار (۱۳۹۶)، سهم ضعف تئوری برنامه سیاست‌های ضد فساد در ناکارآمدی و اثربخشی محدود اعمال این سیاست‌ها در کشور بررسی شد. نتایج این بررسی حاکی از آن است که در دوره بعد از انقلاب، به‌طور کلی، هفت سیاست یا برنامه ضد فساد، وجود داشته است. هریک از این سیاست‌ها، براساس تئوری برنامه نهفته و مندرج در آن‌ها معطوف به تحقق پیامد خاصی و، از آن طریق، تأثیر بر کاهش فساد بوده است. برنامه‌ها شامل از بین بردن فرصت فساد، بازدارندگی و مجازات، شفافیت و جریان آزاد اطلاعات، آزادسازی و انحصارزدایی، تنظیم امور بودجه‌ای و مالی، آشکارگی و حساب‌کشی، برنامه اصلاح نظام اداری، شایسته‌سالاری و فرهنگ سازمانی است. در این مطالعه، تئوری برنامه آزادسازی اقتصادی (خصوصی‌سازی) مدنظر قرار گرفت که در این برنامه، موادی قانون اجرایی سیاست‌های اصل ۴۴، مکانیزم، فرضیات تئوری برنامه، و مدل تئوری برنامه ارائه شده است. نتایج

مطالعه نشان داد که خصوصی‌سازی به عنوان یک مداخله فعال در فضای اقتصادی کشور، نتوانسته است مکانیزم رقابت و انحصارزدایی را فعال کند. فضای کسب‌وکار نامناسب و نبود آزادی اقتصادی مکفی بستری است که مکانیزم رقابت نتوانسته است در آن رشد کند. حاصل عقیم ماندن مکانیزم رقابت در لابه‌لای بستر فعالیت خود، کاهش نیافتن فساد است.

نظری منظم و وطن خواه (۱۳۹۵)، در مقاله‌ای ضمن تاکید بر اهمیت مبارزه با فساد در سطح ملی و بین‌المللی ابتدا به بررسی کنوانسیون مریدا و قوانین جمهوری اسلامی ایران پرداخته و پس از بحث و بررسی، پیشنهادات لازم در راستای مبارزه موثر با فساد را ارائه کرده اند. در این مطالعه پس از بررسی و تطبیق مواد قانونی کنوانسیون با حقوق کیفری ایران مشخص شد که اصلاح جرایمی با این عناوین در قوانین ایران وجود ندارد، یا جرایم تصریح شده در کنوانسیون تحت عناوین دیگری جرم‌انگاری شده و یا در برخی موارد قانون ایران قسمتی از آن جرم را (نه به طور کامل) مورد توجه قرار داده است. در نتیجه قانونگذاران کشورمان در راستای مبارزه با فساد ضمن پیوستن به کنوانسیون بین‌المللی مریدا و اصلاح برخی قوانین داخلی، گامی مهم در همکاری بین‌المللی مبارزه با فساد در سطح ملی و بین‌المللی برداشته اند.

انوش و جعفری نیا (۱۳۹۴)، در یک مقاله راهکارهای جمهوری اسلامی ایران در مواجهه با فساد اقتصادی را مورد بررسی قرار دادند. طبق بررسی‌های صورت گرفته، سازمان‌های دیوان محاسبات کشوری، دیوان عدالت اداری، سازمان بازرسی کل کشور، سازمانهای حسابرسی و وزارت اطلاعات مهمترین ارگان‌های جمهوری اسلامی ایران برای مبارزه با مفاسد اقتصادی هستند.

در مقاله‌ای به قلم رحیمیان (۱۳۹۳)، سعی شده است مسئله فساد و عواملی که به آن فساد اقتصادی می‌گویند مورد بررسی قرار گیرد و همچنین پیامدها و نتایجی که فساد در پی دارد مطالعه گردد. در این مطالعه علاوه بر مروری بر مفاهیم مربوط به فساد اقتصادی و آمار موجود در مورد آثار و پیامدهای آن در جامعه و راه حل‌های مبارزه با آن بحث شده است. بر اساس نتایج مطالعه آنچه می‌بایست در برنامه ریزی برای مبارزه با فساد اقتصادی مورد توجه قرار گیرد، این است که پیشرفت و توسعه اقتصاد هر جامعه‌ای و در نتیجه توسعه جهانی در گروی داشتن اقتصادی سالم و عاری از فساد است. جامعه‌ای می‌تواند به استقلال اقتصادی دست یابد که سرمایه‌گذاران امنیت لازم برای سرمایه‌گذاری را داشته باشند تا بتوانند به رشد و توسعه کشور کمک کنند.

وانگ (۲۰۲۱) در «تجربه استفاده از داده‌های کلان در مبارزه با فساد در چین». در راهنمای پژوهشی قانون داده‌های کلان (صفحات ۱۷۰-۱۵۰). «به بررسی نحوه استفاده از فناوری‌های داده‌های کلان^۲ در سیاست‌های ضدفساد چین می‌پردازد. وی نشان می‌دهد که چگونه دولت چین از هوش مصنوعی، الگوریتم‌های تحلیل داده و سیستم‌های اطلاعاتی برای شناسایی تخلفات مالی و فساد اداری استفاده کرده است. این کتاب همچنین به چالش‌های اخلاقی و حقوقی مربوط به استفاده از فناوری در مبارزه با فساد اشاره دارد و استدلال می‌کند که اگرچه این ابزارها مؤثر هستند، اما بدون یک نهاد قضایی مستقل، نمی‌توانند فساد را به طور کامل از بین ببرند.

پی (۲۰۱۶) در «سرمایه‌داری رفاقتی در چین: پویایی های زوال رژیم» به بررسی چگونگی گسترش سرمایه‌داری رفاقتی در چین پرداخته و استدلال می‌کند که فساد نه یک ناهنجاری، بلکه یک ویژگی ساختاری در سیستم حکومتی این کشور است. او معتقد است که این مدل حکمرانی به تمرکز قدرت در دست نخبگان سیاسی و اقتصادی منجر شده و در بلندمدت باعث تضعیف کارآمدی دولت و زوال تدریجی رژیم خواهد شد. این کتاب نشان می‌دهد که چگونه ساختارهای حکومتی چین به تقویت فساد در میان شبکه‌های نخبگان اقتصادی و دولتی کمک می‌کنند.

ودمن (۲۰۱۲) در «تناقض دوگانه: رشد سریع و افزایش فساد در چین» به بررسی یک تناقض اساسی در اقتصاد چین می‌پردازد: چگونه این کشور هم‌زمان با رشد اقتصادی چشمگیر، با افزایش فساد نیز مواجه شده است. نویسنده استدلال می‌کند که برخلاف تصورات رایج، توسعه اقتصادی لزوماً منجر به کاهش فساد نمی‌شود، بلکه در چین، فساد به‌عنوان یک ابزار برای توزیع مجدد منابع و افزایش بهره‌وری در چارچوب یک اقتصاد دولتی نقش داشته است. این کتاب نشان می‌دهد که فساد و رشد اقتصادی در چین نه تنها با هم در تضاد نیستند، بلکه در مواردی مکمل یکدیگرند.

مانیون (۲۰۰۴) در «فساد طراحی شده: ایجاد حکومت پاک در چین و هنگ‌کنگ» به بررسی سیستماتیک نحوه مقابله با فساد در چین و هنگ‌کنگ پرداخته است. وی استدلال می‌کند که اصلاحات ضدفساد در چین به گونه‌ای طراحی شده‌اند که بیشتر برای بقای رژیم

¹Wang

2. Big Data
3. Pei
4. Wedeman
5. Manion

کارآمد باشند تا برای ریشه کن کردن فساد. این کتاب مقایسه ای میان دو مدل حکمرانی چین و هنگ کنگ ارائه می‌دهد و نشان می‌دهد که چگونه نظارت نهادی و شفافیت اداری در هنگ کنگ به کنترل فساد کمک کرده، در حالی که در چین، ساختارهای حکومتی بعضاً فساد را حفظ کرده‌اند.

۳- چارچوب نظری: رویکردی تلفیقی به کنترل فساد

فساد یکی از چالش‌های اساسی حکمرانی است که بر رشد اقتصادی، مشروعیت حکومت و عدالت اجتماعی تأثیر می‌گذارد. پژوهشگران از دیدگاه‌های گوناگونی به این مسئله پرداخته‌اند و آن را به عنوان پدیده‌ای اقتصادی، نهادی، فرهنگی، سیاسی و حتی استراتژیک تحلیل کرده‌اند. در این مقاله، نظریه‌های مختلف درباره فساد و کنترل آن ترکیب شده و به عنوان یک رویکرد جامع ارائه خواهد شد. کنترل فساد یکی از مهمترین چالش‌های حکمرانی در جوامع مختلف است و پژوهشگران رویکردهای گوناگونی را برای تحلیل آن ارائه کرده‌اند. برخی این پدیده را نتیجه ضعف نهادهای رسمی و غیررسمی می‌دانند و بر این باورند که کشورهایی که نهادهای قوی، شفاف و مستقل دارند، فساد کمتری را تجربه می‌کنند. از این دیدگاه، زمانی که نهادهای نظارتی ضعیف باشند، زمینه برای افزایش فساد فراهم می‌شود (North, 1990). برخی دیگر فساد را نتیجه فقدان نظام‌های اقتصادی رقابتی می‌دانند و استدلال می‌کنند که فساد زمانی افزایش می‌یابد که منافع حاصل از آن بیشتر از هزینه‌های آن باشد (Becker & Stigler, 1974:2-4). اگر ساختارهای قانونی و اجرایی نتوانند با فساد مقابله کنند، احتمال انجام اقدامات فاسد افزایش می‌یابد. اقتصادهای انحصاری و غیررقابتی بیشتر در معرض فساد هستند زیرا افراد و سازمان‌ها می‌توانند بدون نظارت مؤثر از قدرت خود سوء استفاده کنند. همچنین مقررات پیچیده و دیوانسالاری دست و پاگیر، نبود شفافیت در تخصیص منابع و بحران‌های مالی عواملی هستند که فساد را تشدید می‌کنند. برخی نظریه پردازان علوم اجتماعی و فرهنگی بر این باورند که فساد تحت تأثیر ارزش‌ها، هنجارهای اجتماعی و سطح سرمایه اجتماعی است. در جوامعی که اعتماد عمومی پایین است و روابط غیررسمی بر فرآیندهای رسمی حکمرانی غلبه دارد، فساد گسترش می‌یابد (Putnam, 1993:38).

در برخی فرهنگ‌ها، پرداخت رشوه یا دریافت امتیاز از طریق روابط شخصی نه تنها غیراخلاقی تلقی نمی‌شود بلکه به عنوان راهی برای پیشبرد اهداف شخصی پذیرفته شده است (هانتیگتون، ۱۴۰۰). نبود شفافیت، ضعف جامعه مدنی و عدم نظارت عمومی از دیگر عوامل اجتماعی مؤثر بر فساد هستند. در مقابل، در جوامعی که پاسخگویی عمومی و نظارت مدنی قوی تر است، فساد به میزان کمتری دیده می‌شود. دیدگاه سیاسی فساد را به عنوان نتیجه

تمرکز قدرت و ضعف دموکراسی می‌بیند. در حکومت‌هایی که انتخابات آزاد، رسانه‌های مستقل و نظام حزبی شفاف دارند، فساد به دلیل نظارت عمومی کمتر گسترش می‌یابد (Treisman, 2007:405). در مقابل، در حکومت‌های اقتدارگرا و استبدادی که نظارت و شفافیت کمتری دارند، فساد به دلیل تمرکز قدرت و نبود پاسخگویی افزایش می‌یابد. حکومت‌های تک حزبی معمولاً ساختارهای بسته‌ای دارند که امکان دسترسی به اطلاعات و پیگیری تخلفات را محدود می‌کند. نبود رسانه‌های مستقل و ضعف تفکیک قوا نیز می‌تواند فساد را تشدید کند. برخی پژوهشگران فساد را از منظر نظریه بازی‌ها تحلیل کرده‌اند و آن را به عنوان یک تعامل استراتژیک میان دولت، شهروندان و بخش خصوصی می‌دانند. در جوامعی که فساد نهادینه شده است، افراد تصور می‌کنند که همه در حال سوء استفاده از موقعیت خود هستند و به همین دلیل، فساد به عنوان یک رفتار معمولی پذیرفته می‌شود (Rose-Ackerman & Palifka, 2016:89). اگر هزینه‌های فساد از طریق مجازات‌های شدید افزایش یابد، انگیزه افراد برای ورود به فعالیت‌های فاسد کاهش می‌یابد. اما اگر فساد در بالاترین سطوح حکومت گسترش یابد و نهادهای نظارتی خود درگیر فساد باشند، کنترل این پدیده دشوار خواهد شد. در این شرایط، حتی افراد اخلاق‌گرا نیز برای حفظ موقعیت خود ممکن است مجبور به مشارکت در رفتارهای فاسد شوند.

ادغام این دیدگاه‌ها نشان می‌دهد که فساد یک پدیده چند بعدی است که تحت تأثیر ساختارهای نهادی، سیاست‌های اقتصادی، فرهنگ اجتماعی، الگوهای حکمرانی و تعاملات استراتژیک میان بازیگران مختلف قرار دارد. کنترل فساد تنها از طریق اصلاحات قانونی و تشدید مجازات‌ها امکان‌پذیر نیست، بلکه نیازمند اصلاحات نهادی، شفافیت اقتصادی، تحولات فرهنگی و دموکراسی‌سازی است. کشورهایی که توانسته‌اند ترکیبی از این راهبردها را اجرا کنند، در کاهش فساد موفق‌تر بوده‌اند. بنابراین، راهکارهای مؤثر برای کنترل فساد باید همزمان بر اصلاح ساختارهای حکومتی، افزایش نظارت عمومی، ایجاد شفافیت اقتصادی، تقویت نهادهای مستقل قضائی و افزایش هزینه‌های فساد برای عاملان آن تمرکز داشته باشد.

۴- نهادهای مربوط به مبارزه با فساد در ایران

فساد، یکی از چالش‌های اساسی در نظام‌های حکمرانی است که تأثیرات مخربی بر توسعه اقتصادی، عدالت اجتماعی و اعتماد عمومی دارد. در ایران، به منظور مقابله با این پدیده، نهادهای متعددی در سه قوه مقننه، مجریه و قضاییه تشکیل شده‌اند که هر یک وظایف مشخصی در زمینه شفافیت، نظارت و اجرای قوانین ضد فساد بر عهده دارند. با این حال، علیرغم گستردگی این نهادها، چالش‌هایی مانند ضعف در هماهنگی، نبود استقلال کافی و

۴-۱-۴- فراکسیون‌های مرتبط با فساد در مجلس

فراکسیون شفاف‌سازی و سالم‌سازی اقتصاد و انضباط مالی که در سال ۱۳۹۵ تأسیس شد، تلاش دارد فرآیندهای تصمیم‌گیری را شفاف کند و همکاری نزدیکی با مرکز پژوهش‌های مجلس دارد (وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، ۱۳۹۷: ۵۱).

فراکسیون مبارزه با مفاسد اقتصادی و اداری که در سال ۱۳۹۱ مطرح شد، با هدف پیگیری مبارزه با فساد و برطرف کردن خلأهای قانونی فعالیت دارد (وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، ۱۳۹۷: ۵۱).

۴-۲- نهادهای زیرمجموعه قوه قضاییه

بر اساس اصل ۱۵۶ قانون اساسی، پیشگیری از وقوع جرم یکی از وظایف قوه قضاییه است. مهمترین نهادهای این قوه در مبارزه با فساد عبارت‌اند از:

۴-۲-۴- سازمان بازرسی کل کشور

این سازمان که بر اساس اصل ۱۷۴ قانون اساسی تشکیل شده، وظیفه نظارت بر عملکرد دستگاه‌های اجرایی را بر عهده دارد. سازمان بازرسی کل کشور با شناسایی تخلفات و ارسال مدارک به مراجع قضایی، نقش مهمی در کنترل فساد دارد (حسین‌پور، ۱۳۹۳: ۱۷۴-۱۷۳).

۴-۲-۴- دفتر حمایت از سرمایه‌گذاری و پیشگیری از مفاسد اقتصادی

این نهاد با هدف تسهیل سرمایه‌گذاری سالم و جلوگیری از جرایم اقتصادی در چارچوب قوانین قوه قضاییه ایجاد شده است (وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، ۱۳۹۷: ۵۳).

۴-۲-۴- ستاد مبارزه با مفاسد اقتصادی

این ستاد در سال ۱۳۸۰ پس از صدور فرمان هشت ماده‌ای رهبر جمهوری اسلامی برای مبارزه با فساد تشکیل شد. محورهای اصلی این ستاد عبارت‌اند از:

- هماهنگی میان قوا برای مقابله با فساد.

- ایجاد شفافیت در نظام اداری و اقتصادی.

- مدیریت تعارض منافع و سالم‌سازی فعالیت‌های اقتصادی (هاشمی و سرمست، ۱۳۹۱: ۱۵-۱۶).

۴-۲-۴- مرکز مطالعات و پژوهش‌های سلامت اداری و مبارزه با فساد

این مرکز که در سال ۱۳۸۷ تأسیس شد، به انجام پژوهش‌های نظری و کاربردی در حوزه مبارزه با فساد و ارتقای سلامت اداری می‌پردازد (وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، ۱۳۹۷: ۱۹).

۴-۳- نهادهای زیرمجموعه قوه مجریه

نهادهای زیرمجموعه قوه مجریه نیز متعدد هستند که در اینجا مهمترین آنها اشاره می شود:
 ۱-۳-۴ ستاد ارتقای سلامت نظام اداری و مبارزه با فساد
 این ستاد که در سال ۱۳۸۱ تشکیل شد، مسئول شناسایی و جلوگیری از فساد در دستگاه‌های اجرایی است. این ستاد همچنین جلساتی را برای ارزیابی عملکرد نهادهای دولتی در مقابله با فساد برگزار می کند (حسین پور، ۱۳۹۳: ۱۷۶).

۲-۳-۴ وزارت اطلاعات

اگرچه وظیفه اصلی وزارت اطلاعات در حوزه امنیتی است، اما در قوانین مختلفی به عنوان ضابط قوه قضاییه در پرونده‌های فساد مالی شناخته می شود. از جمله قوانین مربوط به نقش این وزارتخانه در مبارزه با فساد، قانون ارتقای سلامت نظام اداری و مقابله با فساد است (حسین پور، ۱۳۹۳: ۱۸۱-۱۸۰).

۳-۳-۴ شورای عالی مقابله و پیشگیری از جرایم پولشویی و تأمین مالی تروریسم
 این شورا که در سال ۱۳۸۶ تأسیس شد، وظیفه هماهنگی میان دستگاه های مختلف در زمینه مبارزه با پولشویی و تخلفات مالی را بر عهده دارد (وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، ۱۳۹۷: ۲۲).

۴-۳-۴ مرجع ملی کنوانسیون مبارزه با فساد

پس از پیوستن ایران به کنوانسیون بین المللی مبارزه با فساد در سال ۱۳۸۸، وزارت دادگستری به عنوان مرجع ملی اجرای این کنوانسیون تعیین شد. وظایف اصلی این مرجع شامل شناسایی خलाها قانونی، هماهنگی دستگاه های اجرایی و همکاری با نهادهای بین المللی است (وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، ۱۳۹۷: ۲۹).

۵-۳-۴ کمیته مبارزه با فساد، تقلب و پولشویی

این کمیته که در سال ۱۳۹۰ تأسیس شد، بر نحوه اجرای قوانین مبارزه با فساد و پولشویی در دستگاه های دولتی نظارت دارد و پیشنهادهایی را برای بهبود سیاست های ضد فساد ارائه می دهد (وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی، ۱۳۹۷: ۳۹-۳۸). بررسی نهادهای مبارزه با فساد در ایران نشان می دهد که علیرغم وجود ساختارهای نظارتی متعدد در سه قوه، چالش های اساسی همچنان باقی مانده است. مهمترین مشکل، تعدد نهادهای نظارتی بدون هماهنگی کافی میان آن هاست که منجر به تداخل وظایف و کاهش کارایی نظارت شده است. به عنوان مثال، دیوان محاسبات، سازمان بازرسی کل کشور و کمیسیون اصل ۹۰ همگی به بررسی فساد در نهادهای دولتی می پردازند، اما در عمل ضعف در اجرای احکام و عدم استقلال کافی برخی از این نهادها، موجب کاهش اثربخشی آن ها شده است. از سوی دیگر، برخی نهادها مانند وزارت اطلاعات و ستاد مبارزه با مفاسد اقتصادی، به دلیل وابستگی به قوه مجریه، در مواردی

با محدودیت در برخورد با مقامات اجرایی مواجه‌اند. در قوه مقننه نیز ابزارهایی مانند تحقیق و تفحص یا سوال و استیضاح وزرا، اغلب به دلیل ملاحظات سیاسی و جناحی به نتیجه مطلوب نمی‌رسند. با این حال، نهادهایی مانند کمیته شفافیت و شورای دستگاه‌های نظارتی، اگر به درستی تقویت و از مداخلات سیاسی مصون بمانند، می‌توانند نقش مهمی در ارتقای سلامت نظام اداری ایفا کنند. در نهایت، تجربه کشورهای موفق در مبارزه با فساد نشان می‌دهد که کارآمدی این نهادها تنها زمانی افزایش می‌یابد که استقلال قضایی، شفافیت اطلاعات و اجرای بی‌طرفانه قوانین تضمین شود.

۵- رویکرد نهادی به مبارزه با فساد در چین

مبارزه با فساد در چین بر اساس یک رویکرد نهادی شکل گرفته که هدف آن ایجاد چارچوب‌های قوی برای پیشگیری، کشف و مجازات فساد در سطوح مختلف حاکمیت است. این رویکرد بر اساس تلفیق کنترل مرکزی، سازوکارهای نظارتی سخت‌گیرانه و اصلاحات قانونی استوار است. در سال‌های اخیر، دولت چین با تقویت نهادهای نظارتی و گسترش اختیارات سازمان‌های مبارزه با فساد، تلاش کرده تا فساد را به عنوان یکی از مهم‌ترین موانع توسعه اقتصادی و اجتماعی مهار کند. یکی از ویژگی‌های کلیدی این رویکرد، تأکید بر پاسخگویی نهادها و اجرای دقیق قوانین ضد فساد از طریق دستگاه‌های حزبی و دولتی است. علاوه بر این، افزایش شفافیت در فرآیندهای تصمیم‌گیری و تقویت ابزارهای دیجیتال برای ردیابی فعالیت‌های مالی از جمله سیاست‌هایی بوده که در راستای کاهش فساد به کار گرفته شده است. این اقدامات نشان دهنده یک استراتژی جامع است که به جای برخورد مقطعی با فساد، بر ایجاد یک نظام پایدار و پیشگیرانه تأکید دارد.

۵-۱- کمیسیون مرکزی بازرسی انضباطی حزب کمونیست چین

کمیسیون مرکزی بازرسی انضباطی حزب کمونیست چین یکی از مهمترین نهادهای نظارتی در مبارزه با فساد در این کشور است. این نهاد مستقیماً تحت نظر کمیته مرکزی حزب کمونیست فعالیت می‌کند و وظیفه اصلی آن بررسی و مقابله با فساد در میان اعضای حزب است. از زمان روی کار آمدن شی جین‌پینگ در سال ۲۰۱۲، این کمیسیون نقش پررنگ‌تری در نظارت بر مقامات دولتی و حزبی ایفا کرده است و در طول سال‌های اخیر، بسیاری از مقامات عالی رتبه به دلیل فساد مورد بازجویی و مجازات قرار گرفته‌اند (Manion, 2004). این کمیسیون از طریق مجموعه‌ای از سازوکارهای نظارتی، شامل گزارش‌گیری از اعضای حزب، تحقیقات داخلی، جلسات بازجویی و مکانیسم‌های تنبیهی، به بررسی تخلفات مقامات

¹ Central Commission for Discipline Inspection

پرداخته و در مواردی احکام شدید مانند اخراج از حزب، مصادره اموال و حتی مجازات زندان را اعمال کرده است. تمرکز اصلی این کمیسیون بر پیشگیری از فساد، افزایش شفافیت در عملکرد مقامات و تقویت انضباط حزبی است. یکی از مهمترین ویژگیهای این کمیسیون، توانایی آن در انجام تحقیقات مستقل از دستگاههای دولتی و قضایی است که به آن امکان می دهد بدون مداخلات اجرایی، روند نظارت را به صورت مستقیم مدیریت کند (Pei, 2016).

با وجود موفقیت‌های CCDI در افزایش نظارت بر مقامات فاسد، برخی تحلیلگران این نگرانی را مطرح کرده‌اند که استفاده از این نهاد به عنوان ابزاری سیاسی برای حذف مخالفان نیز محتمل است. بسیاری از پرونده‌های فساد در چین نه تنها برای مبارزه با تخلفات مالی، بلکه به عنوان راهی برای تسویه حساب‌های درون‌حزبی مورد استفاده قرار گرفته‌اند (Wedeman, 2012:116). به همین دلیل، برخی کارشناسان معتقدند که موفقیت این کمیسیون در مقابله با فساد به میزان زیادی به اراده سیاسی رهبران حزب بستگی دارد. علاوه بر این، سیستم بسته و غیرشفاف رسیدگی به پرونده‌های فساد در این کمیسیون، گاهی مورد انتقاد سازمان‌های بین‌المللی قرار گرفته است.

یکی از اقدامات مهم این نهاد، اجرای سیاست «ببرها و مگس‌ها» بوده است که هدف آن مبارزه با فساد در میان مقامات بلندپایه (ببرها) و کارمندان سطح پایین (مگس‌ها) است. این سیاست که از سال ۲۰۱۳ اجرا شد، باعث محاکمه و مجازات هزاران مقام دولتی شده است. این کمیسیون همچنین از طریق همکاری نزدیک با رسانه‌های دولتی، پرونده‌های فساد را به اطلاع عموم می‌رساند که این امر به تقویت وجهه حکومت و افزایش اعتماد عمومی کمک کرده است (Pei, 2016:59).

با این حال، چالش‌های متعددی همچنان وجود دارد. اولاً، تمرکز شدید این کمیسیون بر مقامات حزب کمونیست به معنای آن است که فساد در میان نهادهای غیردولتی و شرکت‌های خصوصی به میزان کمتری تحت نظارت قرار می‌گیرد. دوم، برخی از اصلاحات انجام شده در چارچوب این کمیسیون، به جای ایجاد یک سیستم مستقل نظارتی، به تقویت کنترل حزب بر دولت منجر شده است که می‌تواند منجر به تمرکز قدرت بیش از حد شود (He, 2000:250).

۲-۵ کمیسیون نظارت ملی چین^۲

کمیسیون نظارت ملی چین در سال ۲۰۱۸ به عنوان یک نهاد مستقل نظارتی تأسیس شد و وظیفه آن بررسی و مقابله با فساد در تمام بخش‌های دولتی و خصوصی است. این نهاد جدید

¹Central Commission for Discipline Inspection

²National Supervisory Commission

جایگزین سیستم قبلی مبارزه با فساد شد که بیشتر تحت کنترل حزب کمونیست بود و اکنون مسئولیت گسترده‌تری در مبارزه با فساد، نظارت بر عملکرد اداری و بررسی تخلفات مقامات حکومتی دارد (Song & Cheng, 2012:220).

این کمیسیون قدرت زیادی در بازجویی، بازداشت و مجازات مقامات دارد و این مسئله باعث شده که این کمیسیون به یکی از مهمترین ابزارهای حکومت در برخورد با تخلفات مالی و سوءاستفاده از قدرت تبدیل شود. این نهاد برخلاف کمیسیون مرکزی بازرسی انضباطی حزب، تنها به اعضای حزب کمونیست محدود نمی‌شود و بر تمامی کارمندان دولتی، مدیران بخش عمومی، و حتی کارکنان نهادهای غیردولتی که بودجه دولتی دریافت می‌کنند، نظارت دارد. یکی از اصلاحات کلیدی در ساختار این کمیسیون، تمرکز بر همکاری نزدیک با دادستانی، پلیس و دستگاه‌های اجرایی است که به آن امکان می‌دهد تحقیقات گسترده‌ای درباره پرونده‌های فساد انجام دهد. یکی از مهمترین دستاوردهای این کمیسیون، افزایش شفافیت در فرآیندهای مبارزه با فساد بوده است. در گذشته، روند رسیدگی به پرونده‌های فساد در چین غالباً غیرشفاف و پشت درهای بسته انجام می‌شد، اما با ایجاد کمیسیون نظارت ملی، انتشار اطلاعات مربوط به پرونده‌های بزرگ فساد به یک استراتژی رایج تبدیل شده است. هدف از این سیاست، نه تنها مجازات متخلفان، بلکه ارسال پیام روشن به سایر مقامات درباره عواقب فساد است (Wang, 2021:160-163).

با این وجود، برخی تحلیلگران نگران افزایش قدرت این کمیسیون هستند. از آنجا که این نهاد دارای اختیارات گسترده‌ای برای بازداشت و بازجویی افراد است، احتمال سوءاستفاده از قدرت در آن وجود دارد. یکی از چالش‌های اصلی در این زمینه، نبود نظارت مستقل بر عملکرد این کمیسیون است. برخلاف سیستم‌های دموکراتیک که در آن نهادها نظارتی از طریق قوه مقننه و قوه قضاییه کنترل می‌شوند، در چین، کمیسیون نظارت ملی مستقیماً تحت نظر حزب کمونیست قرار دارد که این موضوع نگرانی‌هایی را درباره استفاده ابزاری از آن برای حذف مخالفان ایجاد کرده است (Pei, 2016:113).

یکی دیگر از چالش‌های این نهاد، محدودیت‌هایی است که در زمینه شفافیت بین‌المللی دارد. در حالی که NSC در مبارزه با فساد داخلی عملکرد موفقی داشته است، در همکاری‌های بین‌المللی برای استرداد مجرمان اقتصادی و پیگیری پرونده‌های پول‌شویی در سطح جهانی، هنوز پیشرفت قابل توجهی نداشته است. بسیاری از کشورهای غربی نسبت به میزان استقلال و شفافیت این نهاد تردید دارند و از همکاری با آن خودداری می‌کنند (He, 2000:260).

یکی از مهم‌ترین سیاست‌هایی که این کمیسیون به کار گرفته، استفاده از فناوری‌های نوین برای شناسایی فساد است. این نهاد با بهره‌گیری از تحلیل داده‌های بزرگ و هوش مصنوعی،

الگوهای مالی غیرعادی را شناسایی کرده و از این طریق موارد فساد را ردیابی می‌کند. همچنین، توسعه بانک‌های اطلاعاتی مشترک با سایر دستگاه‌های دولتی باعث افزایش سرعت کشف و رسیدگی به پرونده‌های فساد شده است (Wang, 2021: 152).

در مجموع، کمیسیون نظارت ملی یکی از مهمترین اصلاحات ساختاری چین در حوزه مبارزه با فساد بوده است. این نهاد موفق شده است پرونده‌های بزرگ فساد را بررسی کند و روند اجرای عدالت را تسریع بخشد. با این حال، چالش‌های ی مانند تمرکز قدرت، نبود نظارت مستقل و محدودیت همکاری‌های بین‌المللی همچنان پابرجاست. موفقیت این نهاد در درازمدت به میزان اصلاحاتی که برای افزایش شفافیت و استقلال نظارتی انجام خواهد شد، بستگی دارد.

کمیسیون مرکزی بازرسی انضباطی حزب کمونیست چین و کمیسیون نظارت ملی از مهمترین نهادهای مبارزه با فساد در چین هستند. با این حال، چندین نهاد دیگر نیز در این مبارزه دخیل‌اند. اولین نهاد، دیوان عالی خلق چین است که در نهایت مسئول نظارت بر اجرای قوانین کشور بوده و در مواردی که فساد در سیستم قضائی یا اداری دیده می‌شود، به رفع تخلفات می‌پردازد. دیوان عالی چین برای جلوگیری از فساد در سطح مقامات قضائی و ارتقاء شفافیت در فرآیندهای قضائی، سیاست‌های مختلفی را اجرا کرده است (Pei, 2016: 170).

وزارت امنیت عمومی چین نیز یکی از نهادهایی است که نقش مهمی در مبارزه با فساد ایفا می‌کند. این وزارتخانه مسئول نظارت بر فعالیت‌های پلیس و نیروهای امنیتی است و در پرونده‌های بزرگ فساد که نیاز به تحقیقات جنایی دارند، دخالت می‌کند. وظیفه این نهاد، تضمین امنیت داخلی و پیگیری جرایم اقتصادی از جمله فساد است (Wedeman, 2012).

کمیسیون مرکزی بازرسی و نظارت مالی، نهادی است که با هدف تقویت نظارت سیاسی و ارتقای ساختار حزبی در سیستم مالی چین تأسیس شده است. این کمیسیون به دنبال تقویت نظارت مالی، کاهش ریسک‌ها و حمایت از توسعه با کیفیت بالای مالی است. این نهاد به شفاف سازی فرآیندهای اقتصادی و جلوگیری از فساد در تخصیص منابع مالی کمک می‌کند و در صورت مشاهده تخلفات، اقدام به پیگیری و مجازات افراد فاسد می‌نماید (Reuters, 2024).

وزارت منابع انسانی و تأمین اجتماعی چین نیز با نظارت بر پرداخت‌های مالی و استخدام‌ها در دستگاه‌های دولتی، به مبارزه با فساد کمک می‌کند. این وزارتخانه بر استخدام‌های غیرقانونی و تبعیض‌های شغلی نظارت دارد و در مواردی که فساد در فرآیندهای استخدامی یا پرداخت‌های مالی مشاهده شود، اقدامات لازم را انجام می‌دهد. آژانس نظارتی صنایع خاص نیز در چین وجود دارد که برای جلوگیری از فساد در صنایع کلیدی و استراتژیک، نظارت

مستقیمی بر عملکرد این صنایع دارد. این آژانس‌ها در صنایع مختلف از جمله انرژی، بانکداری، و ارتباطات نظارت می‌کنند تا از فساد و تبعیض جلوگیری کنند (Deng, 2018:60). (61)

تمام این نهادها به صورت هماهنگ و با همکاری یکدیگر برای کاهش فساد در چین تلاش می‌کنند. اگرچه برخی از آنها به طور خاص بر فساد در بخشهای خاصی نظارت دارند، اما همکاری میان آن‌ها و تقویت شفافیت و پاسخگویی، عامل مؤثری در مبارزه با فساد در کشور است.

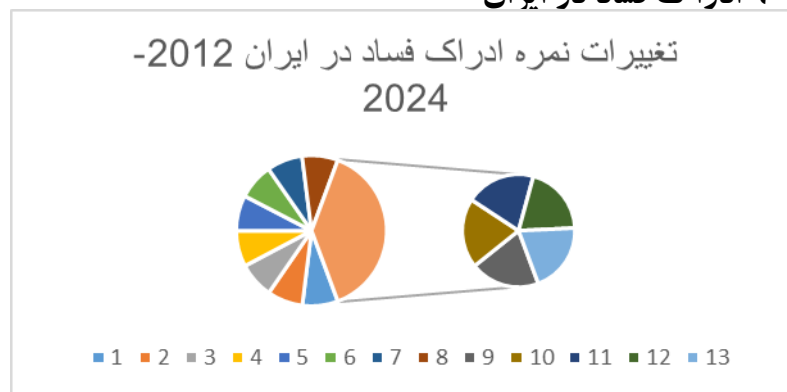
۶- وضعیت فساد در ایران بر اساس داده‌های سازمان‌های بین‌المللی

برای مقابله با فساد و ارزیابی وضعیت حکمرانی در کشورهای مختلف، دو نهاد بین‌المللی برجسته به نام‌های سازمان شفافیت بین‌المللی و بانک جهانی وجود دارند که هر کدام به شیوه‌های مختلف به جمع‌آوری داده‌ها و تجزیه و تحلیل وضعیت فساد می‌پردازند. سازمان شفافیت بین‌المللی، یک سازمان غیردولتی جهانی است که به طور خاص بر مبارزه با فساد و ارتقای شفافیت در کشورهای مختلف تمرکز دارد. این سازمان سالانه شاخص‌های مختلفی مانند شاخص ادراک فساد^۷ را منتشر می‌کند که بر اساس نظرسنجی‌ها و ارزیابی‌های کارشناسی از فساد در بخش‌های دولتی کشورها به دست می‌آید. در مقابل، بانک جهانی که به عنوان یک نهاد بین‌المللی برای ارتقای توسعه اقتصادی و کاهش فقر فعالیت می‌کند، با استفاده از شاخص کنترل فساد، میزان فساد در نهادهای دولتی و سیستم‌های حکمرانی را ارزیابی می‌کند. بانک جهانی داده‌های خود را از منابع مختلفی شامل مطالعات میدانی و نظرسنجی‌های بین‌المللی گردآوری کرده و از این طریق توانسته است تصویری دقیق از وضعیت فساد و چالش‌های حکمرانی در کشورهای مختلف ارائه دهد. این دو نهاد با بهره‌گیری از داده‌ها و شاخص‌های معتبر خود، به تحلیل فساد در کشورهای مختلف می‌پردازند و ابزارهای مفیدی برای پژوهشگران، دولتمردان و نهادهای بین‌المللی فراهم می‌کنند. یکی از شاخص‌های مهمی که هر دو سازمان به آن توجه دارند، شاخص ادراک فساد است که می‌تواند تصویری از وضعیت شفافیت و فساد در بخش‌های مختلف کشورها ارائه دهد. با توجه به داده‌هایی که از نمودارهای بانک جهانی و سازمان شفافیت بین‌المللی به دست آمده است، وضعیت فساد و رتبه‌های ایران و چین به شرح زیر توصیف می‌شود:

7. Corruption Perceptions Index

نمودار

۱-۶ ادراک فساد در ایران

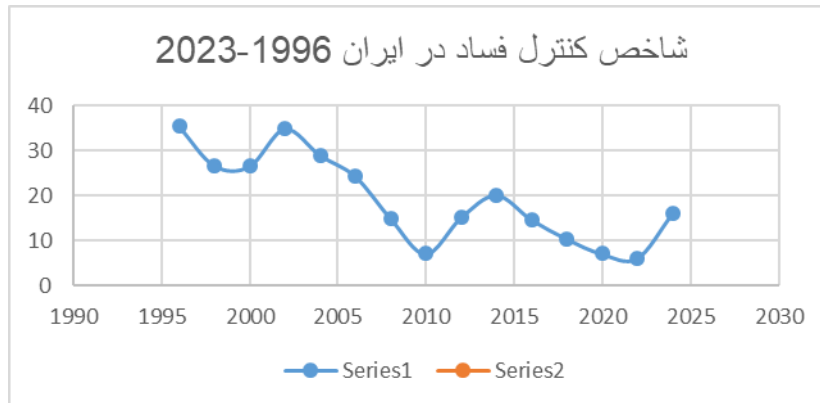

منبع (<https://www.transparency.org/en/cpi/2023/index/irn>).

این نمودار تغییرات نمره ادراک فساد در ایران از سال‌های ۲۰۱۲ تا ۲۰۲۴ را به صورت یک نمودار دایره‌ای نشان می‌دهد. این نمودار دو بخش اصلی دارد: یکی برای سال‌های ۲۰۱۲ تا ۲۰۲۴ و دیگری برای سال ۲۰۲۴. در نمودار مربوط به سال‌های ۲۰۱۲ تا ۲۰۲۴، بخش‌های بزرگ‌تر رنگی نشان‌دهنده سطوح بالای فساد در این دوره هستند. واضح است که بخش بزرگ‌تر به رنگ نارنجی است که احتمالاً به عنوان نشان‌دهنده شاخص فساد در این دوره، بیانگر وضعیت نامطلوب فساد در این سال‌ها است. به طور کلی، در سال‌های ۲۰۱۲ تا ۲۰۲۴، وضعیت فساد در ایران به ویژه در سطوح دولتی، با مشکلات قابل توجهی روبه‌رو بوده است. داده‌های دیگر که در بخش‌های مختلف نمودار نمایش داده شده‌اند، به تفکیک شاخص‌های فساد در ابعاد مختلف نظارتی و اجرایی اشاره دارند. در بخش دایره‌ای مربوط به سال ۲۰۲۴، شاهد تغییرات مهمی در ترکیب رنگ‌ها و اندازه‌ها هستیم. این بخش نشان‌دهنده بهبود وضعیت و تلاش برای مبارزه با فساد در سال‌های اخیر است. از آنجا که تغییرات دایره‌ای در این سال به طور چشمگیری اصلاحات صورت گرفته را نشان می‌دهد، می‌توان نتیجه گرفت که اقدامات نظارتی و اصلاحات در سیستم حکمرانی ایران در چند سال اخیر اثرگذار بوده‌اند، هرچند هنوز به سطح قابل قبول دست نیافته است. نمودار نشان‌دهنده تلاش‌های ایران در زمینه اصلاحات است که شاید تا حدودی به تغییرات در نهادهای نظارتی و اجرای سیاست‌های ضد فساد مربوط باشد، اما همچنان چالش‌ها و نواقص جدی در این زمینه باقی مانده‌اند.

نمودار

۶-۲ شاخص کنترل فساد در ایران در میانه سالهای ۱۹۹۶-۲۰۲۳

منبع: بانک جهانی (-) <https://www.worldbank.org/en/publication/worldwide-governance-indicators/interactive-data-access>

تجزیه و تحلیل روند

داده‌های نمودار بالا نشان دهنده دوره‌های مختلف کنترل فساد و مبارزه با آن را نشان می‌دهد در دهه ۱۹۹۰ تا ۲۰۰۰، شاخص کنترل فساد در ایران در بالاترین سطح خود قرار دارد (بالای ۳۰). این دوره نمایانگر کمترین وضعیت فساد در مقایسه با دیگر سال‌هاست. در این زمان، شاید از آنجا که کشور در حال گذار از بحران‌های داخلی بود و نهادهای حکومتی در تلاش برای ایجاد نظم و ثبات اقتصادی و اجتماعی بودند، سطح فساد نسبتاً کنترل شده بود. بعد از سال ۲۰۰۰، شاخص کنترل فساد به تدریج کاهش می‌یابد و در حدود سال‌های ۲۰۰۵ تا ۲۰۱۰ به نقطه پایین تری می‌رسد. این روند می‌تواند نشان دهنده افزایش فساد در این دوره باشد، که به علت مشکلات اقتصادی، سیاست‌های اقتصادی ناپایدار، و ضعف در نهادهای نظارتی ایجاد شده است. در دهه ۲۰۱۰ تا ۲۰۲۰، شاخص کنترل فساد دوباره افزایش می‌یابد، اما همچنان در سطحی متوسط باقی می‌ماند. این افزایش می‌تواند ناشی از برخی اقدامات و اصلاحات نهادی باشد، هرچند که وضعیت فساد به طور کلی در کشور همچنان در سطوح بالا قرار دارد. سال‌های ۲۰۲۰ تا ۲۰۲۳: در آخرین نقطه نمودار، شاخص کنترل فساد شاهد یک افزایش قابل توجه است. این تغییر مثبت ممکن است نشان دهنده تلاش‌های دولت برای تقویت نهادهای نظارتی، اجرای سیاست‌های جدید ضد فساد و یا اقدامات خاص در راستای بهبود شفافیت و پاسخگویی باشد. به طور کلی، این نمودار نشان‌دهنده نوسانات قابل توجه در روند

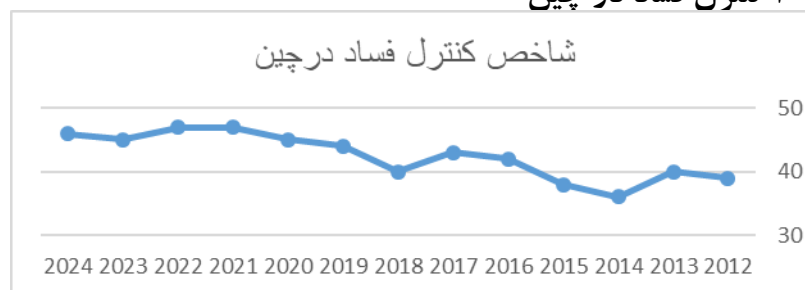
مبارزه با فساد در ایران در طول سال‌هاست و بیانگر چالش‌های مستمر در کنترل فساد و اصلاحات حکومتی است.

۷- وضعیت فساد در چین

چین در شاخص ادراک فساد سازمان شفافیت بین‌المللی در سال ۲۰۲۲ رتبه ۴۵ را از میان ۱۸۰ کشور کسب کرد. این کشور در گذشته با فساد گسترده در سطح مقامات و نهادهای دولتی روبه‌رو بود، اما با اتخاذ سیاست‌های ضد فساد قوی و ویژه از سال ۲۰۱۲ تحت رهبری شی جین‌پینگ، روند بهبودی را در شاخص فساد تجربه کرده است. روند داده‌های شاخص ادراک فساد در دهه‌های گذشته نشان‌دهنده ارتقاء تدریجی رتبه چین است. به عنوان مثال، چین در سال ۲۰۱۲ در رتبه ۸۰ قرار داشت، که نشان‌دهنده تلاش‌های این کشور در کاهش فساد و افزایش شفافیت در فرآیندهای دولتی است. این بهبود به دلیل راه‌اندازی کمیسیون نظارت ملی و کمیسیون بازرسی انضباطی حزب کمونیست چین است که با استفاده از فناوری‌های نوین، نظارت گسترده‌ای بر عملکرد مقامات دولتی دارند. هرچند چین به طور کلی در مقایسه با کشورهای توسعه‌یافته همچنان در رتبه‌های پایین‌تری در شاخص فساد قرار دارد، اما این کشور موفق شده است از فساد در مقامات رده بالا و در پروژه‌های دولتی جلوگیری کند.

نمودار

۷-۱ کنترل فساد در چین

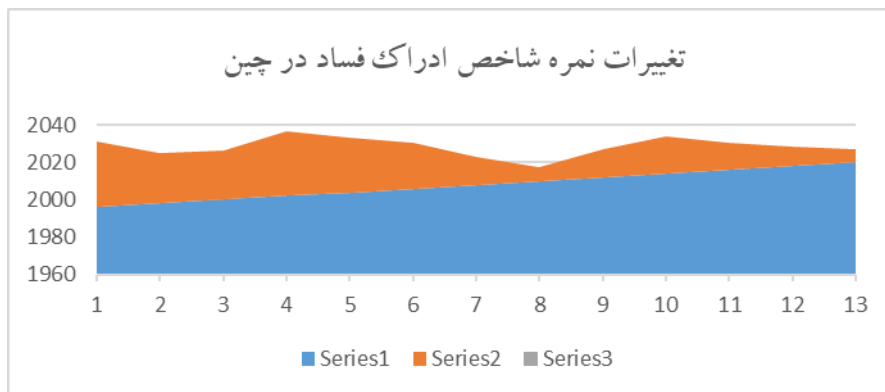
منبع: ([https://www.worldbank.org/en/publication/worldwide-governance-\(indicators/interactive-data-access](https://www.worldbank.org/en/publication/worldwide-governance-(indicators/interactive-data-access)

).

با توجه به نمودار، شاخص کنترل فساد در چین از سال ۲۰۱۲ تا ۲۰۲۴ در حال تغییر بوده است. در ابتدا، شاخص در حدود ۴۰-۳۹ قرار دارد و در طول سال‌ها نوساناتی را نشان می‌دهد. مهم‌ترین نکته این است که این شاخص معمولاً در یک محدوده بین ۳۵ تا ۴۵ قرار دارد که نشان‌دهنده تغییرات در شدت کنترل فساد است. در این نمودار، در سال‌های ۲۰۱۷ و ۲۰۱۸ شاهد کاهش چشمگیری در شاخص کنترل فساد هستیم که می‌تواند به تغییرات سیاستی و تمرکز بیشتر چین بر مبارزه با فساد در این سال‌ها اشاره داشته باشد. به طور خاص، چین در این

دوره برخی از اصلاحات و برنامه‌های مبارزه با فساد را تقویت کرده است. پس از این کاهش، شاخص در سال‌های ۲۰۱۹ تا ۲۰۲۴ در حال بهبود است و نشان می‌دهد که اقدامات دولت چین برای مبارزه با فساد و تقویت نهادهای نظارتی به تدریج اثر بخش بوده است. این روند نشان می‌دهد که چین از نظر مبارزه با فساد روندی رو به بهبود را طی کرده و موفقیت‌هایی در ارتقای شفافیت و کاهش فساد داشته است، هرچند هنوز فاصله‌ای با جایگاه‌های بالاتر در این شاخص وجود دارد.

نمودار ۷-۲ ادراک فساد در چین

منبع (<https://www.transparency.org/en/cpi/2023/index/chn>)

این نمودار که تغییرات نمره شاخص ادراک فساد چین را از سال ۱۹۷۰ تا ۲۰۳۰ نشان می‌دهد، یک تحلیل تاریخی از وضعیت فساد در این کشور را ارائه می‌دهد. در این نمودار، سه سری مختلف (Series1)، (Series2)، و (Series3) به صورت تجمعی یا مقایسه‌ای نمایش داده شده است که احتمالاً نمایانگر ابعاد مختلف مبارزه با فساد در کشور چین هستند. در ابتدا، در سال‌های اولیه (دهه‌های ۱۹۷۰ و ۱۹۸۰)، شاخص ادراک فساد در چین بسیار پایین است که نشان‌دهنده وضعیت نامطلوب در زمینه کنترل فساد است. این وضعیت ممکن است به دلیل مشکلات مدیریتی، کمبود نظارت، و عدم شفافیت در فرآیندهای دولتی و اقتصادی باشد. در این دوران، چین هنوز در حال گذار از سیاست‌های اقتصادی بسته و دولتی به سمت بازتر کردن اقتصاد خود بود و نهادهای نظارتی مستقل و قوی وجود نداشتند. با گذر زمان و به‌ویژه در دهه‌های ۱۹۹۰ و ۲۰۰۰، امتیاز شاخص فساد به آرامی در حال بهبود است. این دوره مربوط به شروع اصلاحات اقتصادی گسترده‌تری در چین است که با گام‌هایی در راستای آزادسازی

بازار و توسعه بخش خصوصی همراه بود. در این زمان، دولت چین اقداماتی برای تقویت نظارت و اصلاحات نهادی شروع کرد، اما همچنان مشکلات جدی در مبارزه با فساد و شفافیت باقی بود. اما از دهه ۲۰۱۰ و با آغاز سیاست‌های جدی‌تر مبارزه با فساد تحت رهبری شی جین‌پینگ، شاهد افزایش چشمگیر شاخص کنترل فساد و ارتقاء سطح شفافیت دولتی هستیم. چین با ایجاد نهادهایی مانند کمیسیون نظارت ملی و اتخاذ سیاست‌های ضد فساد جامع در سطوح مختلف حکومتی، توانسته است کارنامه بهتری در کاهش فساد داشته باشد. این روند با افزایش امتیاز در سال‌های اخیر، به‌ویژه از ۲۰۱۵ به بعد، دیده می‌شود. مجموعاً، این نمودار نشان‌دهنده یک روند تکاملی در چین است که از یک وضعیت فساد بالا در دهه‌های اولیه، به تدریج با اصلاحات نهادی و تقویت نهادهای نظارتی، به وضعیت بهتری در کنترل فساد دست یافته است. هرچند همچنان چین با چالش‌هایی در مبارزه با فساد روبه‌رو است، اما اقدامات اخیر آن در زمینه مبارزه با فساد و افزایش شفافیت و پاسخگویی، منجر به بهبود قابل توجه در این شاخص شده است.

۸- تجزیه و تحلیل وضعیت فساد در ایران و چین

با توجه به داده‌های موجود از سازمان شفافیت بین‌المللی و بانک جهانی، می‌توان نتیجه گرفت که چین در سال‌های اخیر با اجرای برنامه‌های ضد فساد و نظارتی، بهبودهای قابل توجهی در کاهش فساد داشته است. هرچند چین همچنان با فساد در برخی از سطوح مقامات و نهادهای محلی مواجه است، اما موفقیت‌های آن در مبارزه با فساد در مقامات بلندپایه و فرآیندهای اقتصادی، نسبت به ایران چشمگیرتر است. ایران، به‌ویژه به دلیل ضعف در اجرای قوانین ضد فساد، فساد در نهادهای دولتی و اقتصادی، و عدم شفافیت در فرآیندهای دولتی، وضعیت نگران‌کننده‌تری در شاخص‌های فساد دارد. برای ایران، کاهش فساد نیازمند تغییرات ساختاری و تقویت نهادهای نظارتی است. به‌طور کلی، وضعیت چین نشان می‌دهد که مبارزه مؤثر با فساد نیازمند همکاری بین‌المللی، استفاده از فناوری‌های نوین برای شفاف‌سازی، و نظارت دقیق بر تمامی سطوح حکومتی است، در حالی که در ایران مشکلات ساختاری و فقدان شفافیت از بزرگ‌ترین موانع مبارزه با فساد باقی مانده‌اند.

این تحلیل نشان‌دهنده تفاوت‌های گسترده در رویکردها و نتایج مبارزه با فساد در دو کشور است که از داده‌های معتبر بانک جهانی و سازمان شفافیت بین‌المللی استخراج شده‌اند.

۸-۱ مقایسه رویکرد نهادی در دو کشور ایران و چین در مبارزه با فساد

در مقایسه رویکرد نهادی به مبارزه با فساد در ایران و چین، تفاوت‌های ساختاری و اجرایی قابل توجهی وجود دارد. هر دو کشور با چالش‌های مشابهی در زمینه فساد روبه‌رو هستند، اما نحوه پاسخگویی و سیاست‌های نهادی آن‌ها متفاوت است. چین در سال‌های اخیر با اتخاذ

رویکردی ساختاری و نظارتی به مبارزه با فساد پرداخته است. مهمترین نهاد نظارتی در چین، کمیسیون مرکزی بازرسی انضباطی حزب کمونیست چین است که مسئول نظارت بر اعضای حزب و مقامات دولتی است (Pei, 2016:192). در سال‌های اخیر، این کمیسیون توانسته است با اجرای سیاست «بیرها و مگس‌ها» به مبارزه با فساد در سطوح مختلف بپردازد. این سیاست شامل مبارزه با فساد در میان مقامات عالی‌رتبه (بیرها) و مقامات پایین‌تر (مگس‌ها) است. کمیسیون بازرسی انضباطی، با استفاده از ابزارهای مختلف، مانند تحقیقات داخلی، بازجویی و حتی اعمال مجازات‌های شدید مانند اخراج از حزب، مجازات زندان و مصادره اموال، فساد را به شدت کنترل کرده است. یکی دیگر از نهادهای اصلی در چین کمیسیون نظارت ملی است که در سال ۲۰۱۸ به عنوان نهاد مستقل برای مبارزه با فساد تأسیس شد. این کمیسیون نه تنها بر مقامات حزب کمونیست، بلکه بر تمامی مقامات دولتی و مقامات بخش خصوصی که با دولت قرارداد دارند، نظارت می‌کند. این کمیسیون، قدرت گسترده‌ای در بازداشت، بازجویی و پیگرد قضائی مقامات فاسد دارد. همچنین با هدف پیشگیری از فساد، به شفاف‌سازی فرآیندهای دولتی و جلوگیری از سوء استفاده از منابع عمومی پرداخته است.

چین علاوه بر نظارت داخلی، از فناوری‌های نوین برای شفاف‌سازی و کشف فساد استفاده می‌کند. به عنوان مثال، استفاده از داده‌های بزرگ و هوش مصنوعی برای شناسایی الگوهای مالی غیرعادی در بخش‌های مختلف اقتصادی، به این کشور کمک کرده است تا فساد را در سطح گسترده‌تری شناسایی کند (He, 2000). در این راستا، همکاری نزدیک میان نهادهای نظارتی، قضائی و پلیس، موجب شده که چین بتواند بسیاری از پرونده‌های فساد بزرگ را به موقع شناسایی و پیگیری کند. در ایران، با وجود نهادهای نظارتی متعدد مانند سازمان بازرسی کل کشور و دیوان محاسبات، مشکلات ساختاری و اجرایی موجب شده‌اند که مبارزه با فساد به طور مؤثر پیش نرود. سازمان بازرسی کل کشور که به عنوان نهاد نظارتی اصلی در ایران فعالیت می‌کند، وظیفه نظارت بر حسن اجرای قوانین و مقررات در دستگاه‌های دولتی را بر عهده دارد. این سازمان همچنین مسئول بررسی تخلفات مالی در وزارتخانه‌ها و سازمان‌های دولتی است. اگرچه این سازمان در زمینه شفاف‌سازی و نظارت تلاش‌هایی انجام داده است، اما به دلیل ضعف در استقلال و منابع محدود، عملکرد آن در مبارزه با فساد تا حدودی ناکافی بوده است. یکی از مشکلات اصلی در ایران، ضعف در شفافیت است. نهادهای نظارتی به طور مستقل و بدون مداخلات سیاسی قادر به انجام تحقیقات گسترده و بی‌طرفانه نیستند. به عنوان مثال، برخی از نهادهای نظارتی مانند ستاد مبارزه با مفاسد اقتصادی، که پس از صدور فرمان هشت ماده‌ای رهبری تشکیل شده، در عمل نتوانسته‌اند در مبارزه با فساد در سطح کلان، به نتیجه مطلوب برسند. در ایران، فساد در سطح مقامات اجرائی و اقتصادی، به دلیل عدم شفافیت

در تخصیص منابع و نبود سیستم های نظارتی مؤثر، به طور گسترده تری در حال وقوع است. همچنین، عدم هماهنگی بین نهادها یکی از مشکلات اصلی ایران در مبارزه با فساد است. در حالی که نهادهای مختلف مانند کمیسیون اصل ۹۰، دیوان محاسبات و سازمان تعزیرات حکومتی وظایف نظارتی و اجرایی در این زمینه دارند، اغلب این نهادها با هم هماهنگ عمل نمی کنند و گاهی اوقات در وظایف خود تداخل دارند (Akrami & Momen, 2023: 230-239). این مسئله به کاهش کارایی و اثرگذاری این نهادها منجر شده است.

۹- جمع بندی و نتیجه گیری

این پژوهش نشان داد که چین با ساختار حکومتی متمرکز و تک حزبی تحت کنترل حزب کمونیست، توانسته است در مبارزه با فساد موفقیت های قابل توجهی کسب کند. نهادهایی مانند کمیسیون مرکزی بازرسی انضباطی حزب کمونیست چین و کمیسیون نظارت ملی با نظارت شدید بر مقامات دولتی و حزب، توانسته اند فساد را در سطوح مختلف کاهش دهند. این کشور همچنین از فناوری های نوین برای شفاف سازی و شناسایی فساد در فرآیندهای دولتی استفاده کرده است. ساختار حکومتی متمرکز چین و هماهنگی میان نهادهای دولتی، موجب ایجاد یک سیستم نظارتی مؤثر و کاهش فساد در سطح کلان شده است. در مقابل، ایران با چالش هایی در ساختار حکمرانی مواجه است. ساختار غیرمتمرکز و تعدد نهادهای اجرایی و نظارتی باعث شده است که فساد در سطوح مختلف دولتی و اجرایی به مشکلی پیچیده تبدیل شود. نهادهایی مانند سازمان بازرسی کل کشور و دیوان محاسبات در نظارت بر فساد در ایران تلاش کرده اند، اما ضعف در هماهنگی میان این نهادها و فقدان شفافیت، موجب کاهش کارایی در مبارزه با فساد شده است. همچنین، وجود نهادهای فرادولتی و تأثیر آنها در فرآیندهای تصمیم گیری، به ویژه در مسائل اقتصادی و اجتماعی، باعث ایجاد تضادهایی در سیاست گذاری و اجرای قوانین ضد فساد می شود. با توجه به نتایج تحقیق، می توان نتیجه گرفت که ساختار حکومتی متمرکز و هماهنگ در چین باعث شده است که این کشور در مبارزه با فساد موفق تر از ایران عمل کند. در حالی که ساختار پیچیده و غیرمتمرکز در ایران، همراه با مشکلاتی در هماهنگی نهادها و فساد سیستماتیک، کارایی دولت را در مبارزه با فساد کاهش داده است. بنابراین، برای بهبود وضعیت مبارزه با فساد در ایران، لازم است که ساختار حکومتی ساده تر و هماهنگ تر شود و نهادهای نظارتی به استقلال بیشتری دست یابند.

۱۰- پیشنهادات سیاستی

برای بهبود مبارزه با فساد در ایران، می توان از تجربیات چین در این زمینه الهام گرفت و چند پیشنهاد سیاستی را در نظر گرفت:

- تقویت نهادهای نظارتی و استقلال آنها

یکی از ویژگی‌های موفقیت چین در مبارزه با فساد، نهادهای نظارتی مستقل و هماهنگ است. ایران می‌تواند با تقویت استقلال نهادهای نظارتی مانند سازمان بازرسی کل کشور و دیوان محاسبات، نظارت بر فرآیندهای دولتی و اجرائی را بهبود بخشد. همچنین، ایجاد نهادهای نظارتی مستقل مشابه کمیسیون نظارت ملی چین می‌تواند به تقویت مبارزه با فساد کمک کند. این نهادها باید از هرگونه مداخله سیاسی و اقتصادی مصون باشند تا بتوانند به طور مؤثر به بررسی فساد در تمام سطوح دولتی بپردازند.

-استفاده از فناوری‌های نوین برای شفاف‌سازی

چین از فناوری‌های نوین مانند داده‌های بزرگ و هوش مصنوعی برای شفاف‌سازی و شناسایی فساد استفاده کرده است. ایران نیز می‌تواند با راه‌اندازی سامانه‌های اطلاعاتی پیشرفته، نظارت الکترونیکی بر قراردادها و معاملات دولتی را تسهیل کند. همچنین، استفاده از پلتفرم‌های دیجیتال برای ثبت و شفاف‌سازی اطلاعات مالی و اقتصادی می‌تواند به کاهش فساد کمک کند.

-ایجاد هماهنگی بین نهادهای دولتی و فرادولتی

چین با هماهنگی بیشتر بین نهادهای دولتی و حزب کمونیست، توانسته است مبارزه با فساد را در سطح وسیع‌تری پیش ببرد. ایران باید ساختار نظارتی خود را به گونه‌ای بازنگری کند که نهادهای فرادولتی نظیر نهادهای نظامی و امنیتی نیز تحت نظارت قرار گیرند و هماهنگی بین نهادهای مختلف افزایش یابد. این اقدام می‌تواند مانع از تضادهای داخلی و تصمیمات ناسازگار در فرآیندهای اجرائی و تصمیم‌گیری شود.

-مبارزه با فساد در سطوح مختلف دولتی

چین در سیاست «بیرها و مگس‌ها» به مبارزه با فساد در مقامات عالی رتبه (بیرها) و مقامات پایین‌تر (مگس‌ها) پرداخته است. ایران نیز می‌تواند از این رویکرد استفاده کند و سیاست‌هایی را برای مبارزه با فساد در تمامی سطوح اجرائی، از مقامات عالی تا کارکنان رده پایین، طراحی کند. این امر نیازمند برنامه‌های آموزشی، سیستم‌های شفاف و پاسخگو و ایجاد اهرم‌های نظارتی مؤثر در هر دو سطح است.

-توسعه فرهنگ شفافیت و پاسخگویی

چین به طور مؤثر فرهنگ پاسخگویی را در سیستم حکومتی خود تقویت کرده است. ایران می‌تواند با تأسیس و تقویت سازمان‌های پاسخگو و کمیسیون‌های مستقل، شفافیت در تصمیم‌گیری‌ها و اجرای سیاست‌ها را افزایش دهد. همچنین، افزایش مشارکت مردم در فرآیندهای نظارتی و گزارش‌دهی فساد، به ویژه از طریق پلتفرم‌های آنلاین، می‌تواند به مقابله با فساد کمک کند.

-مجازات های قاطع و علنی برای مجرمان فساد
چین به طور گسترده‌ای از مجازات های قاطع و علنی برای مقامات فاسد استفاده کرده است. ایران نیز می‌تواند با اعمال مجازات‌های شفاف و علنی برای مقامات فاسد، به عموم مردم نشان دهد که هیچ‌کس از مسئولیت‌های خود معاف نیست. این مجازات ها باید به طور قانونی و بدون ملاحظات سیاسی اجرا شوند تا همزمان با پیشگیری از فساد، اعتماد عمومی را به نهادهای حکومتی افزایش دهند.

-حمایت از نهادهای مردمی و سازمان های غیردولتی
چین از نهادهای مردمی و سازمان‌های غیردولتی در پیگیری موارد فساد بهره برده است. ایران نیز می‌تواند با ایجاد بسترهای قانونی و حمایتی برای سازمان‌های غیردولتی و جامعه مدنی، آن‌ها را به شریکان اصلی در مبارزه با فساد تبدیل کند. این نهادها می‌توانند نقش مهمی در ایجاد شفافیت و نظارت بر سیاست‌های دولت ایفا کنند.
در نهایت، با بهره‌گیری از تجربیات چین در ساختار حکمرانی و مبارزه با فساد، ایران می‌تواند نهادهای نظارتی خود را تقویت کرده، شفافیت را افزایش دهد و ساختار حکومتی خود را برای مقابله مؤثرتر با فساد اصلاح کند. این اقدامات نیازمند همکاری میان تمامی نهادهای دولتی و غیردولتی و همچنین تقویت اعتماد عمومی به نهادهای حکومتی است.

استناد به این مقاله: رضائی، ایمان، راهبر، اهورا، شریعتی، حسین. (۱۴۰۴). جایگاه ساختارهای نهادی در مبارزه با فساد در ایران و چین، فصلنامه علمی رهیافت انقلاب اسلامی، ۱۹(۷۱)، ۲۱-۵۰.

The Islamic Revolution Approach Quarterly is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

منابع و مأخذ:

- He, Z. (2000). Corruption and anti-corruption in reform China. *Communist and Post-Communist Studies*, 33(2), 243-270.
- Manion, M. (2004). Corruption by design: Building clean government in mainland China and Hong Kong. *Harvard University Press*.
- North, D. C. (1990). *Institutions, institutional change and economic performance*. Cambridge University.
- Pei, M. (2016). China's crony capitalism: The dynamics of regime decay. *Harvard University Press*.
- Putnam, R. D. (1993). Making democracy work: Civic traditions in modern Italy. *Princeton University Press*.
- Reddy, R. K. (2024, December 16). *Anti-corruption campaigns in China*. *Organisation for Research on China and Asia*. <https://orcasia.org/anti-corruption-campaigns-in-china>
- Reuters. (2024, July 24). *China targets financial sector with party-led anti-graft committee*. <https://www.reuters.com/world/china/china-targets-financial-sector-with-party-led-anti-graft-committee-2024-07-24/>
- Rose-Ackerman, S., & Palifka, B. J. (2016). Corruption and government: Causes, consequences, and reform. *Cambridge university press*.
- Song, X., & Cheng, W. (2012). Perception of corruption in 36 major Chinese cities: Based on survey of 1,642 experts. *Social Indicators Research*, 109, 211-221.
- Treisman, D. (2000). The causes of corruption: a cross-national study. *Journal of public economics*, 76(3), 399-457.
- Wedeman, A. H. (2012). Double paradox: Rapid growth and rising corruption in China. *Cornell University Press*.
- Wang, R. (2021). Experience of big data anti-corruption in China. In *Research Handbook on Big Data Law* (pp. 150-170). *Edward Elgar Publishing.Press*.
- پاک‌سرشت، سلیمان و افشار، زین‌العابدین. (۱۳۹۶). ارزیابی تئوری برنامه‌ی سیاست‌های ضد فساد در ایران بعد از انقلاب، *فصل‌نامه مطالعات راهبردی سیاست‌گذاری عمومی*، ۷(۲۵)، جعفری، انوش، و شریف‌نیا، محمدحسین. (۱۳۹۴). راهکارهای مبارزه با فساد اداری در جمهوری اسلامی ایران. کنفرانس ملی چارسوی علوم انسانی، بازیابی شده از: <https://sid.ir/paper/826186/fa>.
- حسین‌پور، سعید. (۱۳۹۳). سیاست جنایی ایران در پیشگیری از جرایم اقتصادی با تکیه بر کنوانسیون مبارزه با فساد ۲۰۰۳، *پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته حقوق جزا و جرم‌شناسی*.
- حقیقی، مهری؛ ابدی، سعیدرضا؛ عربیان، اصغر و جلالی، محمد. (۱۳۹۷). چالش‌های قانونی نظارت دیوان محاسبات کشور در مقابله با فساد مالی و جرایم ناشی از آن در دستگاه‌های اجرایی، *فصلنامه تحقیقات حقوقی و کفتری*، شماره ۳۸، ۱۱-۳۴.
- رحیمیان، نرگس. (۱۳۹۳). «بررسی فساد اقتصادی و راه‌های مبارزه با آن»، *مجله اقتصادی*، ۱۴ (۹ و ۱۰)، ۱۱۶-۱۰۳.
- زارعی، محمدحسین. (۱۳۸۴). *جایگاه نظارتی مجلس و اصول حاکم بر آن*، دفتر مطالعات حقوقی، به سفارش هیات عالی نظارت.
- وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی. (۱۳۹۷). *نهادهای حاکمیتی شفافیت و مبارزه با فساد در ایران؛ گزارش کارشناسی از ساختار و عملکرد اجزای مختلف حاکمیت و سه قوه*، ۱-۶۴.
- نظری منظم، مهدی و وطن‌خواه، حمید. (۱۳۹۵). مبارزه با فساد از منظر قوانین ایران و کنوانسیون بین‌المللی مریدا، *فصلنامه علمی-ترویجی مطالعات بین‌المللی پلیس*، ۶(۲۸)، ۱۱۳-۱۳۷.
- هاشمی، سید محمد و سرمست، مریم. (۱۳۹۱). *سیمای پیشگیرانه کنوانسیون جهانی علیه فساد و قانون اساسی*، *مجله تحقیقات حقوقی آزاد*، ۵(۱۸)، ۱۳۹-۱۷۱.
- هانتینگتون، ساموئل. (۱۴۰۰). *سامان سیاسی در جوامع دستخوش تحول*. ترجمه محسن ثلاثی، چاپ هفتم، تهران: علم.
- Akrami, R., & Momen, M. (2023). Combating Corruption in Public Administration, Policy and Governance: A Perspective on Iranian Law. *Iranian Journal of International and Comparative Law*, 1(2), 226-252.
- Becker, G. S., & Stigler, G. J. (1974). Law enforcement, malfeasance, and compensation of enforcers. *The Journal of Legal Studies*, 3(1), 1-18.
- Deng, J. (2018). The National Supervision Commission: A new anti-corruption model in China. *International Journal of Law, Crime and Justice*, 52, 58-73.

Persian}

Pei, M. (2016). *China's crony capitalism: The dynamics of regime decay*. Harvard University Press.

Putnam, R. D. (1993). *Making democracy work: Civic traditions in modern Italy*. Princeton University Press.

Reddy, R. K. (2024, December 16). Anti-corruption campaigns in China. *Organisation for Research on China and Asia*. <https://orcasia.org/anti-corruption-campaigns-in-china>

Reuters. (2024, July 24). China targets financial sector with party-led anti-graft committee. <https://www.reuters.com/world/china/china-targets-financial-sector-with-party-led-anti-graft-committee-2024-07-24/>

Rose-Ackerman, S., & Palifka, B. J. (2016). *Corruption and government: Causes, consequences, and reform*. Cambridge University Press.

Song, X., & Cheng, W. (2012). Perception of corruption in 36 major Chinese cities: Based on a survey of 1,642 experts. *Social Indicators Research*, 109, 211–221.

Treisman, D. (2000). The causes of corruption: A cross-national study. *Journal of Public Economics*, 76(3), 399–457.

Wedeman, A. H. (2012). *Double paradox: Rapid growth and rising corruption in China*. Cornell University Press.

Wang, R. (2021). Experience of big data anti-corruption in China. In *Research handbook on big data law* (pp. 150–170). Edward Elgar Publishing.

Zarei, M. H. (2005). *The supervisory role of parliament and the governing principles*. Legal Studies Office, under commission of the High Council of Supervision. {In Persian}

Akrami, R., & Momen, M. (2023). Combating corruption in public administration, policy and governance: A perspective on Iranian law. *Iranian Journal of International and Comparative Law*, 1(2), 226–252.

Becker, G. S., & Stigler, G. J. (1974). Law enforcement, malfeasance, and compensation of enforcers. *The Journal of Legal Studies*, 3(1), 1–18.

Deng, J. (2018). The National Supervision Commission: A new anti-corruption model in China. *International Journal of Law, Crime and Justice*, 52, 58–73.

Haghighi, M., Abedi, S. R., Arabiyan, A., & Jalali, M. (2018). Legal challenges of the Supreme Audit Court in combating financial corruption in executive organizations. *Legal and Criminal Research Quarterly*, 38, 11–34. {In Persian}

Hashemi, S. M., & Sarmast, M. (2012). The preventive approach of the United Nations Convention against Corruption and the Constitution of Iran. *Azad Legal Research Journal*, 5(18), 139–171. {In Persian}

Huntington, S. (2021). *Political order in changing societies* (M. Selathi, Trans., 7th ed.). Tehran: Elm Publications. {In Persian}

He, Z. (2000). Corruption and anti-corruption in reform China. *Communist and Post-Communist Studies*, 33(2), 243–270.

Jafari, A., & Sharifnia, M. H. (2015). Strategies for combating administrative corruption in the Islamic Republic of Iran. *National Conference on the Humanities Crossroads*. Retrieved from <https://sid.ir/paper/826186/fa>. {In Persian}

Manion, M. (2004). *Corruption by design: Building clean government in mainland China and Hong Kong*. Harvard University Press.

Ministry of Cooperatives, Labor, and Social Welfare. (2018). *Governance institutions, transparency, and anti-corruption in Iran: An expert report on the structure and performance of state and inter-branch institutions* (pp. 1–64). {In Persian}

North, D. C. (1990). *Institutions, institutional change and economic performance*. Cambridge University Press.

Pak-Sarasht, S., & Afshar, Z. A. (2017). Evaluation of anti-corruption policy programs in Iran after the revolution. *Strategic Studies of Public Policy Quarterly*, 7(25), 179–201. {In Persian}